

Савельчук Ірина Борисівна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, <http://orcid.org/0000-0001-6813-4548>

ПАРТНЕРСТВО МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ І СУБ'ЄКТІВ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ У РЕАЛІЗАЦІЇ ГУМАНІТАРНИХ ПРОГРАМ В ГРОМАДАХ

Анотація. У статті проаналізовано особливості партнерства міжнародних організацій і суб'єктів надання соціальних послуг територіальних громад у процесі реалізації гуманітарних програм в умовах гуманітарної кризи та соціально-економічних викликів в Україні. Актуальність дослідження зумовлена зростанням потреб населення у соціальній підтримці внаслідок повномасштабної війни, внутрішнього переміщення населення, руйнування соціальної інфраструктури та необхідності ефективної координації гуманітарної допомоги на місцевому рівні.

Метою статті є аналіз особливостей партнерства міжнародних організацій і суб'єктів надання соціальних послуг територіальних громад у процесі реалізації гуманітарних програм, а також визначення ключових чинників ефективності такої взаємодії на місцевому рівні.

Узагальнено наукові підходи щодо партнерства як теоретичного підґрунтя організації гуманітарної діяльності та взаємодії міжнародних інституцій, органів місцевого самоврядування, громадських організацій і суб'єктів надання соціальних послуг.

Визначено ключові чинники ефективності реалізації гуманітарних програм у громадах: інституційні, організаційні та ресурсні. Встановлено, що найбільш значущими є інституційні чинники, пов'язані з розвитком партнерства міжнародних організацій і територіальних громад та функціонуванням координаційних механізмів гуманітарних програм.

Виокремлено основні моделі партнерства: інституційно-координаційну, проектно-програмну, мережево-ресурсну та мультидисциплінарну. Обґрунтовано, що поєднання цих моделей сприяє підвищенню ефективності соціальної підтримки населення, інтеграції ресурсів міжнародних і локальних інституцій та зміцненню соціальної стійкості територіальних громад.

Ключові слова: партнерство, гуманітарні програми, міжнародні організації, соціальні послуги, територіальні громади, гуманітарна допомога, соціальна підтримка, соціальна стійкість.

Iryna Savelchuk Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of Social Pedagogy and Social Work, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0001-6813-4548>

PARTNERSHIP BETWEEN INTERNATIONAL ORGANIZATIONS AND SOCIAL SERVICE PROVIDERS IN IMPLEMENTING HUMANITARIAN PROGRAMS IN LOCAL COMMUNITIES

Abstract. The article analyzes the features of partnership between international organizations and social service providers of territorial communities in the implementation of humanitarian programs under conditions of humanitarian crisis and socio-economic challenges in Ukraine. The relevance of the study is determined by the growing need for social support caused by the full-scale war, internal displacement, destruction of social infrastructure, and the need for effective coordination of humanitarian assistance at the local level. The purpose of the article is to analyze the characteristics of partnership between international organizations and social service providers of territorial communities in the implementation of humanitarian programs and to identify the key factors influencing the effectiveness of such interaction at the local level.

Scientific approaches to understanding partnership as a theoretical basis for organizing humanitarian activities and cooperation between international institutions, local authorities, non-governmental organizations, and social service providers are generalized. The key factors determining the effectiveness of humanitarian program implementation in territorial communities are identified, including institutional, organizational, and resource factors. It is established that institutional factors are the most significant, as they are related to the development of partnerships between international organizations and territorial communities and the functioning of coordination mechanisms within humanitarian programs.

The main models of partnership are identified: institutional-coordination, project-program, network-resource, and multidisciplinary. The combination of these models contributes to improving social support for the population, integrating the resources of international and local institutions, and strengthening the social resilience of territorial communities.

Keywords: partnership, humanitarian programs, international organizations, social services, territorial communities, humanitarian assistance, social support, social resilience.

Постановка проблеми. Сучасні соціальні виклики мають багатовимірний характер і охоплюють різні сфери життєдіяльності суспільства. Комплексна трансформація функціонування соціальних, економічних, політичних та психологічних систем зумовлена збройними конфліктами, гуманітарними кризами, масовими переміщеннями населення, економічною нестабільністю та

руйнуванням соціальної інфраструктури територіальних громад. У таких умовах актуалізується потреба у розвитку та удосконаленні механізмів соціальної підтримки населення, спрямованих на забезпечення соціальної стійкості громад та ефективного реагування на довготривалі кризові ситуації.

У відповідь на масштабні гуманітарні виклики міжнародна спільнота активно впроваджує різноманітні гуманітарні програми, спрямовані на подолання наслідків кризових ситуацій, підтримку постраждалого населення та відновлення соціальної стабільності в територіальних громадах. Такі програми охоплюють широкий спектр заходів, зокрема надання соціальних послуг, психосоціальну підтримку, гуманітарну допомогу, розвиток громадських ініціатив та відновлення соціальної інфраструктури. Ефективність реалізації таких програм значною мірою пов'язується з розвитком партнерської взаємодії між різними інституціями – міжнародними організаціями, державними структурами, органами місцевого самоврядування, громадськими та благодійними організаціями, а також іншими суб'єктами соціальної сфери.

Міжнародні стратегічні документи, зокрема Глобальна програма сталого розвитку Організації Об'єднаних Націй до 2030 року, наголошують на важливості міжсекторального партнерства як ключового механізму подолання соціальних викликів та забезпечення сталого розвитку суспільства. Особливе значення у цьому контексті має консолідація зусиль державних інституцій, громадянського суспільства, бізнесу та міжнародних організацій для ефективного вирішення складних соціальних проблем, орієнтуючись на Ціль сталого розвитку 17 «Партнерство заради сталого розвитку». У межах цієї цілі партнерство розглядається як інструмент мобілізації ресурсів, обміну знаннями, управлінськими практиками та інноваційними підходами, що сприяє підвищенню ефективності реалізації соціальних і гуманітарних програм.

В українському контексті проблема реалізації гуманітарних програм набула особливої актуальності у зв'язку з повномасштабною військовою агресією російської федерації, що спричинила значні соціально-економічні втрати, руйнування соціальної інфраструктури, порушення функціонування системи соціальних послуг та масштабне переміщення населення. Мільйони громадян були змушені залишити місця постійного проживання, що призвело до зростання потреб у соціальній підтримці внутрішньо переміщених осіб, дітей, сімей військовослужбовців, ветеранів, людей похилого віку, осіб з інвалідністю та інших вразливих категорій населення. У цих умовах територіальні громади стають ключовими осередками організації та координації гуманітарної допомоги, оскільки саме на місцевому рівні здійснюється оцінювання потреб населення, надання соціальних послуг та соціальної підтримки.

Водночас ефективне функціонування системи гуманітарної допомоги в кризових умовах передбачає консолідацію ресурсів різних інституцій та розвиток партнерської взаємодії між суб'єктами соціальної сфери. Важливу роль у реалізації гуманітарних програм відіграють міжнародні організації, які

забезпечують фінансову, методичну та організаційну підтримку. Водночас безпосередніми надавачами соціальних послуг виступають суб'єкти соціальної сфери територіальних громад – центри соціальних служб, громадські та благодійні організації, волонтерські ініціативи. Проте, незважаючи на активну реалізацію гуманітарних програм міжнародними організаціями в Україні, питання ефективної партнерської взаємодії між міжнародними інституціями та суб'єктами надання соціальних послуг територіальних громад залишається недостатньо дослідженим, зокрема у контексті визначення чинників ефективності та моделей партнерства на місцевому рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика діяльності міжнародних організацій у сфері гуманітарної допомоги, реалізації гуманітарних програм та організації взаємодії у системі соціальної підтримки населення привертає увагу як українських, так і зарубіжних дослідників. У науковій літературі розглядаються різні аспекти цієї проблеми – від аналізу гуманітарної діяльності міжнародних організацій до вивчення ефективних методів і форм реалізації гуманітарних та соціальних програм. Визначаються етичні та організаційні засади діяльності міжнародних організацій відповідно до основних принципів гуманітарної діяльності, зокрема гуманність, неупередженість, нейтралітет, незалежність, добровільне служіння, єдність та універсальність [3].

У цьому контексті міжнародна гуманітарна діяльність розглядається як система заходів, які спрямовані на допомогу (забезпечення базових потреб постраждалих) та захист постраждалого населення у кризових ситуаціях [3]. У сучасних умовах гуманітарної кризи міжнародні організації відіграють важливу роль у забезпеченні соціальної підтримки населення та розвитку механізмів гуманітарної допомоги, що реалізуються у співпраці з державними інституціями, громадськими організаціями та суб'єктами надання соціальних послуг [1; 6].

Розширення інституційної присутності міжнародних організацій впливає на формування системи гуманітарного реагування в умовах повномасштабної війни та роль міжнародних і національних інституцій у розвитку гуманітарної допомоги [10, С.98]. Водночас відбувається удосконалення нормативно-правового регулювання гуманітарної діяльності, зокрема шляхом оновлення законодавчої бази та узгодження її з міжнародними механізмами гуманітарної системи. Такі підходи сприяють зміцненню інституційної взаємодії між міжнародними організаціями, державними структурами та громадянським суспільством, а також підвищують ефективність реалізації гуманітарних програм на національному та місцевому рівнях [10, С.99]. Подібні процеси міжсекторальної взаємодії розглядаються у наукових дослідженнях як важливий механізм консолідації ресурсів різних інституцій у вирішенні складних соціальних проблем [16, С.210].

У наукових працях також аналізуються особливості діяльності міжнародних неурядових організацій та їх роль у реалізації соціальних проєктів і гуманітарних програм, спрямованих на підтримку соціально вразливих груп

ISSN 2786-4952 Online

населення. Дослідники наголошують на важливості участі міжнародних організацій у вирішенні соціальних проблем, розвитку соціальних ініціатив у громадах та впровадженні програм соціальної підтримки населення [4]. Окрема увага приділяється діяльності міжнародних організацій у сфері захисту прав дітей, розвитку програм підтримки сімей та реалізації соціальних ініціатив, спрямованих на підвищення рівня соціального захисту населення [5].

Важливим напрямом наукових досліджень є також оцінювання ефективності гуманітарних програм та їх впливу на розвиток системи соціальної підтримки населення. У цьому контексті гуманітарна діяльність розглядається як важливий механізм підтримки населення у кризових умовах та зміцнення соціальної стійкості територіальних громад [1; 9].

Розвиток системи соціальних послуг у територіальних громадах України супроводжується розширенням партнерської взаємодії між органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями та міжнародними партнерами, що сприяє підвищенню доступності соціальної підтримки для різних категорій населення [2; 4; 5]. Забезпечення ефективного реагування на соціальні виклики та адаптація гуманітарних програм до потреб громад значною мірою здійснюються завдяки співпраці міжнародних і локальних суб'єктів соціальної сфери [8, С.230].

Разом з тим, попри значну кількість досліджень гуманітарної діяльності та ролі міжнародних організацій у системі соціальної підтримки населення, питання партнерської взаємодії міжнародних організацій і суб'єктів надання соціальних послуг територіальних громад у процесі реалізації гуманітарних програм потребує подальшого наукового осмислення.

Мета статті – проаналізувати особливості партнерської взаємодії міжнародних організацій і суб'єктів надання соціальних послуг територіальних громад у процесі реалізації гуманітарних програм, а також визначити ключові чинники її ефективності та узагальнити основні моделі партнерства на місцевому рівні. Для досягнення поставленої мети та вирішення дослідницьких завдань використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема: структурно-логічний аналіз, контент-аналіз наукових джерел і нормативно-правових документів, а також методи логічного та категоріального аналізу. Використання зазначених методів дало можливість узагальнити наукові підходи до розуміння гуманітарної діяльності та партнерства, визначити роль міжнародних організацій у реалізації гуманітарних програм, а також окреслити особливості взаємодії міжнародних організацій і суб'єктів надання соціальних послуг територіальних громад у системі соціальної підтримки населення.

Виклад основного матеріалу. Реалізація міжнародними організаціями гуманітарних програм у територіальних громадах значною мірою залежить від сукупності інституційних, організаційних та ресурсних умов, які формують середовище взаємодії суб'єктів надання соціальних послуг та інших учасників гуманітарної діяльності. Саме ці умови визначають можливості координації

діяльності міжнародних організацій, державних інституцій, органів місцевого самоврядування та соціальних служб територіальних громад, що безпосередньо впливає на ефективність надання допомоги та забезпечення захисту населення, постраждалого внаслідок кризових ситуацій.

Впровадження гуманітарних програм передбачає взаємодію широкого кола суб'єктів, що представляють різні сектори суспільства. До основних учасників партнерської взаємодії щодо реалізації гуманітарних програм належать: міжнародні гуманітарні організації; органи місцевого самоврядування; суб'єкти надання соціальних послуг; громадські та благодійні організації; волонтерські об'єднання. Міжнародні організації забезпечують фінансову підтримку програм, методичне супроводження та координацію гуманітарних інтервенцій. Таким чином, ефективність гуманітарних програм значною мірою залежить від здатності різних інституцій до координації діяльності та ефективного використання ресурсів.

Сучасні гуманітарні підходи дедалі більше орієнтовані на розвиток партнерських моделей взаємодії між міжнародними організаціями та суб'єктами надання соціальних послуг в територіальних громадах. Це сприяє підвищенню ефективності гуманітарного реагування через поєднання їх ресурсів з потенціалом місцевих громад [12, С.4-5]. Аналіз досвіду реалізації міжнародної ініціативи Emergency Capacity Building Project, дозволив J. Baker [12] визначити особливості, що впливають на ефективність гуманітарних програм та забезпечують стійкість громад до кризових ситуацій у процесі гуманітарного реагування [12, С.6-7], а саме: підвищення інституційної спроможності місцевих організацій; налагодження механізмів координації між організаціями; посилення ролі місцевих інституцій; формування спільних механізмів управління гуманітарними програмами [12, С.14-15]. При цьому, міжнародні організації виконують функції фінансування, стратегічної координації, методичної підтримки, тоді як безпосередня гуманітарна інтервенція значною мірою здійснюється місцевими соціальними інституціями [12].

Гуманітарна діяльність міжнародних організацій розглядається як комплексна система інституційних та організаційних механізмів, спрямованих на забезпечення допомоги та захисту населення у кризових ситуаціях [3]. Така діяльність передбачає не лише координацію ресурсів гуманітарної допомоги, а й розвиток співпраці між різними інституціями у процесі реалізації гуманітарних програм.

У цьому контексті особливого значення набувають чинники, що визначають можливості партнерської взаємодії між міжнародними організаціями та суб'єктами надання соціальних послуг на рівні територіальних громад. Саме вони формують інституційне, організаційне та ресурсне підґрунтя реалізації гуманітарних програм, впливають на ефективність координації діяльності різних суб'єктів гуманітарної сфери та визначають можливості адаптації програм підтримки до потреб населення.

Узагальнення наукових підходів і аналіз практик реалізації гуманітарних програм дозволяють виокремити низку інституційних, організаційних та ресурсних чинників, які визначають ефективність гуманітарної діяльності у територіальних громадах [12; 10; 3; 8].

До основних груп чинників реалізації гуманітарних програм у територіальних громадах можна віднести:

– інституційні чинники, що охоплюють розвиток партнерської взаємодії між міжнародними організаціями, державними структурами, органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями, формування механізмів координації гуманітарної діяльності, а також визначають інституційне середовище та правила взаємодії суб'єктів гуманітарної діяльності;

– організаційні чинники, які пов'язані зі спроможністю суб'єктів надання соціальних послуг забезпечувати реалізацію гуманітарних програм, рівнем міжвідомчої взаємодії та ефективністю управління соціальними і гуманітарними проектами у громадах, що характеризує організацію діяльності суб'єктів надання соціальних послуг;

– ресурсні чинники, що включають розвиток соціальної інфраструктури територіальних громад, кадровий потенціал соціальної сфери, а також наявність фінансових, матеріально-технічних і гуманітарних ресурсів, необхідних для реалізації гуманітарних програм підтримки населення.

Для визначення чинників ефективності реалізації гуманітарних програм було проведено експертне опитування фахівців, які беруть участь у реалізації гуманітарних програм у територіальних громадах, що дозволяє отримати узагальнену оцінку професійної думки щодо досліджуваної проблеми [15; 18].

Респондентами виступили фахівці соціальної сфери, які безпосередньо залучені до організації та реалізації соціальних і гуманітарних програм на місцевому рівні, зокрема працівники центрів соціальних служб, структурних підрозділів соціального захисту населення та представники громадських організацій, що співпрацюють з міжнародними гуманітарними інституціями.

До дослідження було залучено експертів із п'яти територіальних громад України: м. Київ, м. Суми, м. Кривий Ріг, м. Ужгород та м. Чернігів. Вибір громад зумовлений необхідністю врахування регіональної різноманітності та різного досвіду взаємодії з міжнародними організаціями у реалізації гуманітарних програм.

Це дозволило отримати більш комплексне уявлення про умови та особливості реалізації гуманітарних програм у територіальних громадах.

Опитування було спрямоване на визначення значущості інституційних, організаційних та ресурсних чинників, що впливають на ефективність реалізації гуманітарних програм на місцевому рівні.

Узагальнені результати експертного опитування дозволяють оцінити вплив інституційних, організаційних та ресурсних чинників на реалізацію гуманітарних програм у територіальних громадах (табл. 1).

Таблиця 1

Оцінка значущості чинників реалізації гуманітарних програм у територіальних громадах (за результатами експертного опитування)

Група та показники	Київ	Суми	Кривий Ріг	Ужгород	Чернігів	Середнє
Інституційні чинники						
Партнерство міжнародних організацій і територіальних громад	4,7	4,6	4,2	4,8	4,5	4,56
Координаційні механізми гуманітарних програм	4,5	4,1	4,0	4,6	4,2	4,28
Нормативно-організаційне забезпечення гуманітарної діяльності	4,1	3,6	3,8	4,2	3,9	3,92
Організаційні чинники						
Спроможність місцевих соціальних служб до імплементації програм	4,0	3,5	3,4	4,1	3,6	3,72
Участь суб'єктів надання соціальних послуг у реалізації програм	4,6	4,0	3,9	4,3	4,1	4,18
Міжвідомча взаємодія у сфері гуманітарної допомоги	4,2	3,7	3,8	4,1	3,7	3,90
Ресурсні чинники						
Розвиток соціальної інфраструктури територіальних громад	4,1	3,4	3,5	4,0	3,3	3,66
Фінансові та матеріально-технічні ресурси реалізації програм	3,4	2,8	3,0	3,2	2,7	3,02
Інформаційно-комунікаційні ресурси гуманітарної діяльності	4,0	3,5	3,6	4,1	3,4	3,72

Як бачимо, розрахунок середніх показників свідчить, що найбільш значущими є інституційні чинники, середнє значення яких становить 4,25 бала, що підтверджує визначальну роль партнерства міжнародних організацій і територіальних громад, а також ефективності координаційних механізмів гуманітарних програм. Організаційні чинники мають середній рівень впливу (3,93 бала) і характеризують спроможність місцевих соціальних служб та

суб'єктів надання соціальних послуг до реалізації гуманітарних програм. Найнижчі оцінки отримали ресурсні чинники (3,47 бала), що свідчить про обмеженість фінансових і матеріально-технічних ресурсів у територіальних громадах та їхню залежність від зовнішньої підтримки міжнародних організацій.

Результати експертного опитування свідчать, що ефективність реалізації гуманітарних програм у територіальних громадах значною мірою залежить від інституційних умов взаємодії між міжнародними організаціями та локальними суб'єктами соціальної сфери. Найвищі оцінки отримали чинники, пов'язані з розвитком партнерства міжнародних організацій і територіальних громад, а також із функціонуванням координаційних механізмів гуманітарних програм. Це підтверджує, що гуманітарна діяльність у сучасних умовах реалізується не лише через надання ресурсної допомоги, а й через формування стійких партнерських зв'язків між міжнародними інституціями, органами місцевого самоврядування та суб'єктами надання соціальних послуг.

У цьому контексті важливого значення набуває аналіз моделей партнерської взаємодії, через які здійснюється гуманітарна програма на місцевому рівні. Саме моделі партнерства визначають механізми координації діяльності різних суб'єктів гуманітарної сфери, розподіл функцій між учасниками програм та ефективність використання ресурсів.

Практична реалізація гуманітарних програм в Україні здійснюється міжнародними гуманітарними та неурядовими організаціями, серед яких Дитячий фонд ООН (UNICEF), Міжнародна організація з міграції (ІОМ), Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (UNHCR), Міжнародна федерація товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця (IFRC), а також низка міжнародних гуманітарних організацій, зокрема Estonian Refugee Council, Polish Humanitarian Action, CARE Ukraine, Diakonie Katastrophenhilfe, мережа Caritas та інші організації, що реалізують програми підтримки внутрішньо переміщених осіб, соціально вразливих груп населення та розвитку спроможності територіальних громад.

У сучасних дослідженнях міжсекторальної співпраці партнерство розглядається як механізм інтеграції ресурсів різних інституцій у процесі вирішення складних соціальних проблем. Зокрема, концепція спільного управління (collaborative governance) передбачає залучення державних і недержавних організацій до спільного прийняття рішень та реалізації публічної політики [11]. Партнерство також розглядається як форма міжсекторальної взаємодії, що поєднує ресурси державного сектору, громадянського суспільства, бізнесу та міжнародних організацій для вирішення суспільно значущих проблем [15; 18; 19]. Важливим теоретичним підґрунтям для аналізу партнерських моделей є також концепція Quadruple Helix, яка передбачає взаємодію держави, науки, бізнесу та громадянського суспільства у процесі вирішення суспільних проблем [16]. Орієнтування на ефективність гуманітарних програм значною мірою залежить від рівня співпраці між міжнародними організаціями та локальними

інституціями, а також від розвитку спроможності місцевих партнерів брати участь у реалізації програм [12], зокрема й потенційних можливостей закладів освіти в громадах [7].

Аналіз практики реалізації гуманітарних програм міжнародними організаціями в Україні свідчить про формування різних моделей партнерської взаємодії між міжнародними організаціями та суб'єктами надання соціальних послуг на рівні територіальних громад. Характер таких моделей визначається особливостями організації гуманітарного реагування, інституційною спроможністю громад та специфікою соціальних потреб населення. Узагальнення досвіду впровадження гуманітарних програм дозволяє виокремити кілька основних моделей партнерської взаємодії:

1. *Інституційно-координаційна модель партнерства* передбачає провідну роль державних інституцій або органів місцевого самоврядування у координації діяльності міжнародних організацій та інших суб'єктів соціальної сфери. У такому форматі співпраці міжнародні організації виступають джерелом фінансової, методичної та експертної підтримки, тоді як суб'єкти надання соціальних послуг забезпечують безпосередню реалізацію програм на рівні громади. Така співпраця базується на дослідженнях інституційного партнерства, де взаємодія різних організацій вибудовується навколо координаційної ролі державних структур [13]. У практиці гуманітарної діяльності в Україні подібна співпраця реалізується, зокрема, через партнерські проекти міжнародних організацій Caritas, Norwegian Refugee Council (NRC) та Danish Refugee Council (DRC) із органами місцевого самоврядування та соціальними службами громад.

2. *Проектно-програмна модель партнерства* передбачає взаємодію міжнародних організацій та суб'єктів надання соціальних послуг через реалізацію окремих гуманітарних проектів і програм. У такому форматі міжнародні організації виступають ініціаторами або донорами програм, тоді як місцеві організації, громадські об'єднання та соціальні служби виконують функції виконавців або партнерів проектної діяльності. Такий підхід відповідає концепції спільного управління (collaborative governance), у межах якої реалізація соціальних програм здійснюється через партнерські проекти, що поєднують ресурси різних організацій [12; 18]. У контексті гуманітарних програм подібна модель використовується міжнародними організаціями UNICEF, UNHCR та International Organization for Migration (IOM), які реалізують програми підтримки внутрішньо переміщених осіб та соціально вразливих груп населення у співпраці з органами місцевого самоврядування та центрами соціальних служб.

3. *Мережево-ресурсна модель партнерства* характеризується формуванням мережі взаємодії між різними суб'єктами соціальної сфери, зокрема міжнародними організаціями, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями та волонтерськими ініціативами. Така взаємодія ґрунтується на принципах координації, обміну інформацією та взаємного доповнення

ресурсів. У науковій літературі подібні форми взаємодії описуються у межах концепції мережевого управління (network governance), яка передбачає організацію управління через мережі взаємопов'язаних інституцій [19; 21]. У практиці гуманітарної діяльності в Україні така модель реалізується через взаємодію міжнародних організацій Norwegian Refugee Council (NRC), Danish Refugee Council (DRC) та International Rescue Committee (IRC) з місцевими громадськими організаціями та соціальними службами громад.

4. *Мультидисциплінарна модель партнерства* передбачає взаємодію фахівців різних професійних сфер – соціальної роботи, психології, медицини, освіти та права – у процесі реалізації гуманітарних програм. Такий підхід забезпечує комплексність соціальної підтримки та дозволяє поєднувати різні види допомоги: соціальну, психологічну, правову та медичну. Ідея мультидисциплінарної взаємодії представлена у дослідженнях інтегрованих моделей соціальної підтримки та міжпрофесійної співпраці у соціальній роботі [14; 17]. У практиці гуманітарної діяльності в Україні подібна модель застосовується у програмах психосоціальної підтримки, які реалізують UNICEF, International Organization for Migration (IOM) та Caritas Ukraine у співпраці з місцевими соціальними службами, психологами та медичними фахівцями.

Таким чином, ефективність реалізації гуманітарних програм у територіальних громадах значною мірою залежить від сукупності інституційних, організаційних та ресурсних чинників, які формують умови взаємодії між міжнародними організаціями та суб'єктами надання соціальних послуг. Аналіз практики гуманітарної діяльності свідчить, що така взаємодія може здійснюватися у різних організаційних моделях партнерства — інституційно-координаційній, проектно-програмній, мережево-ресурсній та мультидисциплінарній. Їх поєднання забезпечує більш гнучке реагування на гуманітарні виклики, сприяє інтеграції ресурсів міжнародних і локальних інституцій та створює передумови для підвищення соціальної стійкості територіальних громад.

Висновки. Встановлено, що ефективність реалізації гуманітарних програм значною мірою залежить від розвитку партнерських механізмів взаємодії між міжнародними інституціями, органами місцевого самоврядування, соціальними службами та громадськими організаціями. Результати експертного опитування свідчать, що найбільш значущими чинниками реалізації гуманітарних програм у територіальних громадах є інституційні умови взаємодії між міжнародними організаціями та локальними суб'єктами соціальної сфери, зокрема розвиток партнерства міжнародних організацій і територіальних громад та ефективність координаційних механізмів гуманітарних програм. Організаційні чинники характеризують спроможність місцевих соціальних служб і суб'єктів надання соціальних послуг до імплементації гуманітарних програм, тоді як ресурсні чинники пов'язані з наявністю фінансових, матеріально-технічних та інформаційних ресурсів, необхідних для забезпечення соціальної підтримки населення. Аналіз практики реалізації гуманітарних програм дозволив виокремити

основні моделі партнерської взаємодії між міжнародними організаціями та суб'єктами надання соціальних послуг територіальних громад: інституційно-координаційну, проєктно-програмну, мережево-ресурсну та мультидисциплінарну. Поєднання зазначених моделей сприяє підвищенню ефективності гуманітарного реагування, забезпечує інтеграцію ресурсів міжнародних і локальних інституцій та створює передумови для зміцнення соціальної стійкості територіальних громад.

Перспективи подальших досліджень можуть бути пов'язані з поглибленим вивченням механізмів координації діяльності суб'єктів соціальної сфери у процесі реалізації гуманітарних програм, а також із розробленням методичних підходів до оцінювання ефективності партнерських моделей гуманітарної діяльності на рівні територіальних громад.

Література:

1. Аладжальян Г., Лютий В. Оцінювання ефективності кейс-менеджменту отримувачів допомоги гуманітарних програм. *Грааль науки*. 2025. № 59. С. 672–676. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.12.12.2025.073>.
2. Бирик Д. Д. Розширення можливостей мультидисциплінарної взаємодії волонтерських та благодійних організацій в умовах воєнного стану. *Повоєнна Україна і світ: філософський, правовий та гуманітарний дискурси*. 2022. № 3. С. 88–89.
3. Вишняков О. В. Гуманітарні кризи та міжнародна гуманітарна діяльність. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Економіка*. 2024. № 27. С. 77–84. <https://doi.org/10.34079/2226-2822-2024-14-27-77-84>.
4. Грачевська Т. О. Міжнародні неурядові організації та їх внесок у проблему подолання бідності. *Грані*. 2014. № 5 (109). С. 162–166. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2014_5_31.
5. Кривачук Л. Міжнародні неурядові організації в інтересах дітей: аналіз діяльності та систематизація організацій. *Науковий вісник*. 2010. Вип. 6. URL: <https://sciencetst.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/jan/26642/kryvachuk.pdf>.
6. Міронова І. Гуманітарні практики міжнародних інституцій на півдні України (1991–2014). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. 2025. Т. 36 (75). № 4. С. 76–82. <https://doi.org/10.32782/2663-5984.2025/4.11>.
7. Савельчук І. Б., Сейко Н. А., Андрійчук Н. М. Вплив соціального партнерства на інноваційний розвиток освітнього середовища університету: модель Quadruple Helix. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2020. № 28. С. 207–214.
8. Спіріна Т., Лехолетова М., Лях Т. Гуманітарні програми допомоги вразливим групам населення в умовах воєнного часу в Україні. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2025. № 1 (56). С. 228–233. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2025.56.228-233>.
9. Старев О. В. Поняття та зміст гуманітарної допомоги в Україні. *Modern Scientific Journal*. 2023. № 2 (2). С. 131–138. <https://doi.org/10.36994/2786-9008-2023-2-18>.
10. Хмелевська О. В. Гуманітарна діяльність в умовах війни в Україні. *Демографія та соціальна економіка*. 2023. № 1 (51). С. 96–117. <https://doi.org/10.15407/dse2023.01.096>.
11. Ansell C., Gash A. Collaborative governance in theory and practice. *Journal of Public Administration Research and Theory*. 2008. Vol. 18 (4). P. 543–571. <https://doi.org/10.1093/jopart/mum032>.

12. Baker J. *Humanitarian capacity-building and collaboration: lessons from the Emergency Capacity Building Project*. Humanitarian Practice Network Paper. 2014. № 78. London: Overseas Development Institute.
13. Bronstein L. R. A model for interdisciplinary collaboration. *Social Work*. 2003. Vol. 48 (3). P. 297–306. <https://doi.org/10.1093/sw/48.3.297>.
14. Bryson J., Crosby B., Stone M. The design and implementation of cross-sector collaborations: propositions from the literature. *Public Administration Review*. 2006. Vol. 66. P. 44–55. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2006.00665.x>.
15. Carayannis E. G., Campbell D. F. J. “Mode 3” and “Quadruple Helix”: Toward a 21st century fractal innovation ecosystem. *International Journal of Technology Management*. 2009. Vol. 46 (3–4). P. 201–234. <https://doi.org/10.1504/IJTM.2009.023374>.
16. Dickinson H., O’Flynn J. Interprofessional collaboration in social policy: what works and why? *Journal of Interprofessional Care*. 2016. Vol. 30 (2). P. 153–160.
17. Emerson K., Nabatchi T. *Collaborative governance regimes*. Washington: Georgetown University Press, 2015.
18. Lytovchenko O., Lytovchenko O. Social work during war: European values, Ukrainian experience, international support. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2022. № 2 (5). С. 17–22. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.spec.2.031>.
19. Provan K., Kenis P. Modes of network governance: structure, management, and effectiveness. *Journal of Public Administration Research and Theory*. 2008. Vol. 18 (2). P. 229–252. <https://doi.org/10.1093/jopart/mum015>.
20. Rhodes R. A. W. The new governance: governing without government. *Political Studies*. 1996. Vol. 44 (4). P. 652–667. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.1996.tb01747.x>.

References:

1. Aladzhalian H., Liutyi V. (2025). Otsiniuvannia efektyvnosti keis-menedzhmentu otrymuvachiv dopomohy humanitarnykh prohran [Evaluation of the effectiveness of case management for recipients of humanitarian assistance programs]. *Hraal nauky*, 59, 672–676. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.12.12.2025.073> (in Ukrainian).
2. Bybyk D. D. (2022). Rozshyrennia mozhlyvostei multydystryplinarnoi vzaiemodii volonterskykh ta blahodiinykh orhanizatsii v umovakh voiennoho stanu [Expanding opportunities for multidisciplinary interaction of volunteer and charitable organizations under martial law]. *Povoienna Ukraina i svit: filosofskyi, pravovyi ta humanitarnyi dyskursy*, 3, 88–89 (in Ukrainian).
3. Vyshniakov O. V. (2024). Humanitarni kryzy ta mizhnarodna humanitarna diialnist [Humanitarian crises and international humanitarian activity]. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnogo universytetu. Serii: Ekonomika*, 27, 77–84. <https://doi.org/10.34079/2226-2822-2024-14-27-77-84> (in Ukrainian).
4. Hrachevska T. O. (2014). Mizhnarodni neuriadovi orhanizatsii ta yikh vnesok u problemu podolannia bidnosti [International non-governmental organizations and their contribution to overcoming poverty]. *Hrani*, 5(109), 162–166. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2014_5_31 (in Ukrainian).
5. Kryvachuk L. (2010). Mizhnarodni neuriadovi orhanizatsii v interesakh ditei: analiz diialnosti ta systematyzatsiia orhanizatsii [International non-governmental organizations in the interests of children: analysis of activities and systematization]. *Naukovyi visnyk*, 6. <https://sciencetst.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/jan/26642/kryvachuk.pdf> (in Ukrainian).
6. Mironova I. (2025). Humanitarni praktyky mizhnarodnykh instytuttsii na pivdni Ukrainy (1991–2014) [Humanitarian practices of international institutions in southern Ukraine (1991–2014)]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Istorychni nauky*, 36(75), 4, 76–82. <https://doi.org/10.32782/2663-5984.2025/4.11> (in Ukrainian).

7. Savelchuk I. B., Seiko N. A., Andriichuk N. M. (2020). Vplyv sotsialnoho partnerstva na innovatsiyni rozvytok osvitnoho seredovysshcha universytetu: model Quadruple Helix [The influence of social partnership on the innovative development of the university educational environment: the Quadruple Helix model]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka*, 28, 207–214 (in Ukrainian).

8. Spirina T., Lekholetova M., Liakh T. (2025). Humanitarni prohramy dopomohy vrazlyvym hrupam naselennia v umovakh voiennoho chasu v Ukraini [Humanitarian assistance programs for vulnerable population groups during wartime in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Pedahohika. Sotsialna robota*, 1(56), 228–233. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2025.56.228-233> (in Ukrainian).

9. Stariev O. V. (2023). Poniattia ta zmist humanitarnoi dopomohy v Ukraini [The concept and content of humanitarian aid in Ukraine]. *Modern Scientific Journal*, 2(2), 131–138. <https://doi.org/10.36994/2786-9008-2023-2-18> (in Ukrainian).

10. Khmelevska O. V. (2023). Humanitarna diialnist v umovakh viiny v Ukraini [Humanitarian activity in the conditions of war in Ukraine]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*, 1(51), 96–117. <https://doi.org/10.15407/dse2023.01.096> (in Ukrainian).

11. Ansell C., Gash A. (2008). Collaborative governance in theory and practice. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(4), 543–571. <https://doi.org/10.1093/jopart/mum032>.

12. Baker J. (2014). Humanitarian capacity-building and collaboration: lessons from the Emergency Capacity Building Project. *Humanitarian Practice Network Paper*, 78. London: Overseas Development Institute.

13. Brinkerhoff J. M. (2002). Government–nonprofit partnership: a defining framework. *Public Administration and Development*, 22, 19–30. <https://doi.org/10.1002/pad.203>

14. Bronstein L. R. (2003). A model for interdisciplinary collaboration. *Social Work*, 48(3), 297–306. <https://doi.org/10.1093/sw/48.3.297>.

15. Bryson J., Crosby B., Stone M. (2006). The design and implementation of cross-sector collaborations: propositions from the literature. *Public Administration Review*, 66, 44–55. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2006.00665.x>.

16. Carayannis E. G., Campbell D. F. J. (2009). “Mode 3” and “Quadruple Helix”: toward a 21st century fractal innovation ecosystem. *International Journal of Technology Management*, 46(3–4), 201–234. <https://doi.org/10.1504/IJTM.2009.023374>.

17. Dickinson H., O’Flynn J. (2016). Interprofessional collaboration in social policy: what works and why? *Journal of Interprofessional Care*, 30(2), 153–160.

18. Emerson K., Nabatchi T. (2015). *Collaborative governance regimes*. Washington: Georgetown University Press.

19. Lytovchenko O., Lytovchenko O. (2022). Social work during war: European values, Ukrainian experience, international support. *Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy*, 2(5), 17–22. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.spec.2.031>.

20. Provan K., Kenis P. (2008). Modes of network governance: structure, management, and effectiveness. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(2), 229–252. <https://doi.org/10.1093/jopart/mum015>.

21. Rhodes R. A. W. (1996). The new governance: governing without government. *Political Studies*, 44(4), 652–667. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.1996.tb01747.x>.

Дата першого надходження статті до видання: 01.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 15.03.2026